

2019

ГОДИШЕН ИЗВЕШТАЈ

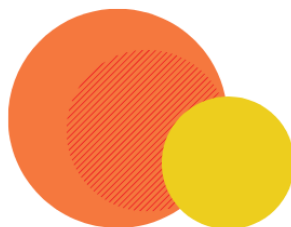
Институт за човекови права



Институт за човекови права

СОДРЖИНА

Вовед.....	2
10 години Институт за човекови права.....	3
Структура на Институтот за човекови права.....	7
Управен одбор и Претседател на Институт за човекови права.....	7
Советодавен одбор на Институт за човекови права.....	7
Извршна канцеларија на Институт за човекови права.....	8
Институтот низ бројки.....	9
Правен дијалог.....	12
Институции кои ги следиме.....	13
Судски совет на Република Северна Македонија.....	13
Државната комисија за спречување на корупција.....	13
Комисија за спречување и заштита од дискриминација.....	14
Уставен суд.....	15
Совет на јавни обвинители.....	15
Државно правобранителство.....	16
Проектите кои се спроведуваа во 2019 година.....	17
Кои проекти се од 2018 и продолжиле во 2019.....	17
Нови проекти од 2019.....	17
Аплицирани проекти кои ќе се спроведуваат од наредната година.....	17
Проект за развој на микро-претпријатија на жени во прекуграничната област.....	18
Заедно во борба против корупција.....	20
Акција за поголема транспарентност, отчетност и ефективност на Судскиот совет на РСМ.....	22
Заедничка заложба за подобри достигнувања во судството.....	23
Заштита од дискриминација врз основа на сексуална ориентација и родов идентитет.....	26
Зголемен јавен надзор на работата на Антикорупциска и Антидискриминациска комисија.....	28
За правда – Следење на спроведувањето на Стратегијата за реформи во правосудството 2019 – 2020 ...	30
Подобрување на разбирањето на феноменот на странските терористички борци (СТБ) Предизвици на рехабилитација, ресоцијализација и ефективна реинтеграција на СТБ повратници.....	31



Вовед

Институтот за човекови права е здружение на граѓани кое преку својата работа се залага за промовирање, унапредување и заштитата на човековите права и слободи. Своите определби ИЧП ги остварува преку континуирана едукација, анализа и истражување на состојбите, застапување и организирање на стручни дискусии во рамките и дискусии за општата јавност. Секоја година има одредени настани по кои истата ќе се памети; 2019 година беше исполнета со мноштво настани кои имаа огромно влијание во сите животни сфери. Но, за жал настаните кои беа во центарот на вниманието за минатата година предизвикаа уште поголема несигурност и сомневање во институциите од страна на граѓаните. Делот од институциите кои се набљудувани од страна на Институтот за човекови права беа погодени од лавината настани кои ги шокираа граѓаните. Независно од зголемената транспарентност и ажурност на набљудуваните институции споредбено гледано со претходни години, несигурноста и стравот на граѓаните се зголемуваше. Овој годишен извештај се однесува на работата на Институтот за човекови права кој во текот на изминатата година неуморно работеше кон подобрување на состојбата на човековите права. Дискриминација, корупција и судство се дел од областите во кои делуваше Институтот за човекови права, а детално сите активности во рамките на проектите спроведувани од страна на Институтот ќе бидат образложени низ страниците на овој извештај.



10 години Институт за човекови права



Институтот за човекови права во 2019 година ја обележа 10 годишнината од своето постоење. Низ текот на годините Институтот има имплементирано мноштво проекти преку кои се залага за обезбедување, промовирање, унапредување и заштита на човековите права и слободи преку истражување, анализа, едукација, застапување и други начини на дејствување. Преку овие активности, Институтот за човекови права помага при создавање на политики на институции, предлага законски измени, како и нивна ефективна и ефикасна примена, се залага за создавање на подобро општество и овозможување на еднакви услови за сите.

Од почетокот на своето постоење Институтот за човекови права може да ги истакне следните достигнувања:

- Институтот има издадено над 35 публикации;
- Повеќе од половина од препораките дадени за законски измени во областа на независно судство и заштита од дискриминација се прифатени;
- Одржани се над 50 стручни дебати и конференции;
- Спроведени успешни кампањи за поттикнување на свест за заштита од дискриминација;
- Над 10 кратки видеа со цел запознавање на јавноста за работата на Судскиот совет и заштита од дискриминација;

ГОДИШЕН ИЗВЕШТАЈ
Институт за човекови права

- Подобрена транспарентност Судскиот совет и на институции како резултат на постојаниот мониторинг;
- Учествовано во работни групи на за изработка на нови закони, како и измени и дополнувања на веќе постоечки;
- Стручното списание „Правен дијалог“ до сега има 19 изданија и е цитирано во многубројни домашни и странски трудови.

Во моментот ИЧП:

- Работи во соработка со партнерски организации на следење и подобрување на работата на Судскиот совет, Комисијата за заштита од дискриминација, Државна комисија за спречување од корупција и Државно правобранителство.
- Придонесува кон зголемување на влијанието на граѓанските организации во судските реформи преку заедничко вклучување на граѓанските организации и професионалните здруженија (Здружение на судии и Здружение на судска администрација). Спроведува активности во насока на подобрување на работата на судската администрација и судството во целина.
- Се залага за подигнување на свеста на граѓаните за различните форми на дискриминација, а особено поради промените настанати со новиот закон каде што се опфатени и дискриминацијата врз основа на сексуална ориентација и родов идентитет.
- Дава поддршка за развој на микро-претпријатија на жени во прекугранична област, преку кои се обезбедува неопходна поддршка на потенцијалните и постоечките жени претприемачи, како и зајакнување на нивните вештини, а со цел развивање и проширување на бизнисите.

Во изминатите 10 години ИЧП работеше на следните проекти:

Првиот проект со кој започна сè, е проектот **„Слобода наместо страв: Заштита на правото на мирно собирање и изразување јавен протест“**. Преку овој проект, низ разновидни активности Институтот придонесе кон заштитата на граѓанските права и слободи, со акцент на правото на мирно собирање и изразување јавен протест, преку овозможување на правна помош на граѓаните чии права се оспорени или не се почитуваат. **Правен дијалог** е плодот кој е резултат на вториот проект на Институтот, поточно на **„Правен дијалог - Пораст на критичките анализи меѓу правните**

практичари“. Правен дијалог е стручно списание кое се издава на квартално ниво, кое за прв пат беше објавено на 20 ноември 2010 година. Институтот до сега доби многу позитивни реакции од страна на домашни и меѓународни институции и организации кои го поздравува издавањето на ова стручно списание оценувајќи го истото како мошне корисно за унапредување на правната мисла, како за теоретичарите така и за практичарите. „Преглед на правните лекови во Република Македонија низ призмата на ефективна заштита на правата и слободите на граѓаните“ е проект низ кој беа анализирани проблемите и беа идентификувани празнините во поглед на ефикасноста на домашните правни лекови во насока на остварување на одредени права и слободи од страна на граѓаните. „Зајакнување на граѓанското учество во законодавниот процес“ започна да ја следи имплементацијата на Законот за спречување и заштита од дискриминација (ЗСЗД) со цел да се согледа ефикасноста и ефективноста на истиот и врз основа на тоа да се преземат активности за подобрување на законските решенија за остварување и заштита на човековите слободи и права. Проектот „Во насока на ефективна заштита на правото на слобода на изразување и слобода на медиуми во Република Македонија – идни предизвици“ беше продолжение на претходниот проект на ИЧП: „Преглед на правните лекови во РМ низ призмата на ефективна заштита на правата и слободите на граѓаните“, кој имаше за цел идентификација и анализа на недостатоците во ефикасноста на домашните правни лекови коишто се однесуваат на реализацијата и заштитата на правото на слобода на изразување и мирно собирање. Целта на проектот „Дискриминација на Ромите во образовниот процес: Кршење на сидот на отфрлање и сегрегација“ беше да промовира разбирање, почитување и уживање на правото на образование без дискриминација на ромската популација и да се подигне свеста на релевантните власти за националната легислатива, како и меѓународни обврски кои забрануваат индиректна дискриминација на ромските ученици. Јакнењето на независноста на судството во Република Македонија и зацврстувањето на непристрасноста при судското одлучување претставуваа главните предизвици на проектот „Независност на судството во Република Македонија – перцепција, потешкотии и предизвици“. „Анализа на независните комисии и регулаторни тела - законска поставеност и практично функционирање“ е еден од проектите кој се залага за зголемувањето на независноста, објективноста и транспарентноста на независните комисии и регулаторни тела во Република Македонија. Промоција и заштитата на правата и слободите на малцинствата кои се помалку од 20% од населението на земјата се обработува преку проектот „Зголемување на механизмите за имплементација на правата на помалите заедници“. Во рамките на

проектот „**Прашувај**“ направени беа анализи на решенијата на Комисијата за слободен пристап до информации од јавен карактер, на решенијата и пресудите на Управниот и Вишиот управен суд, во делот на пристапот до информации од јавен карактер. Како дел од проектот „**Зајакнување на човековите права во процесот на лустрација**“ беше направено компаративно истражување на лустрацискиот процес во други посткомунистички земји од Централна и Источна Европа и беше објавена анализа на тема „Човековите права во процесот на лустрација“. „**Roma Placement Program**“ имаше за цел ангажирање на дипломирани Роми во невладини организации, за период од една година. Истиот се спроведуваше во Р. Северна Македонија и Р. Србија. Целта на „**Независен Судски совет на Република Македонија - стремеж и предизвици**“ дел од „**Мрежа 23**“ беше да придонесе кон зголемување на независноста, објективноста и транспарентноста на Судскиот совет на Република Македонија (ССРМ) преку намалување на влијанијата при вршењето на неговите уставни функции. Подобрувањето на едукацијата на учениците Роми во областите во кои покажуваат послаб успех по одредени предмети коишто се значајни за унапредување на нивното образование беше главната цел на проектот „**Унапредување на правото на образование на децата Роми со посебен фокус на ромските девојчиња**“. Преку проектот „**Правна подготвеност за инспекции во граѓански организации**“ се залагаше да се спречат негативните ефекти од инспекциите и да се зајакне довербата меѓу самите граѓански организации за нивното правилно работење како основа за остварување на правото на здружување и изразување и да се зајакне граѓанското општество како институција. Зајакнувањето на транспарентноста, отчетноста и органите на правосудството е општата цела за којашто се залагаше проектот „**Заедничка акција за итни реформи во судството**“. „**Истражувачко новинарство – чувар на демократијата и човековите права**“ е проект чијашто генерална цел беше да ги зајакне медиумите и граѓанските организации и да овозможи амбиент за остварување на слободата на изразување и медиумски интегритет. Запознавањето на пошироката јавност со работата на Судскиот совет на РСМ и зголемувањето отчетноста и транспарентноста на Судскиот совет на РСМ беше главната цел на проектот „**Зголемен јавен надзор над работењето на Судскиот Совет на Република Македонија**“. Подигнување на свеста за состојбата на женските права и потенцирање на важноста за борба за женски права и родова еднаквост беше постигнато преку „**Вечери на женски права 2018**“.

Структура на Институтот за човекови права

Управен одбор и Претседател на Институт за човекови права

Претседател на Институтот за човекови права е **Маргарита Цаца Николовска**. Управниот одбор е составен од 7 членови и тоа

1. Маргарита Цаца Николовска
2. Агим Мифтари
3. Вера Коцо
4. Вања Михајлова
5. Коста Петровски
6. Игор Спировски
7. Филип Медарски

Советодавен одбор на Институт за човекови права

Советодавниот одбор на Институтот за човекови права брои 13 членови.

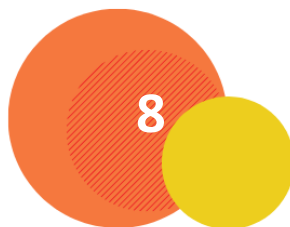
1. Маргарита Цаца Николовска
2. Агим Мифтари
3. Вера Коцо
4. Вања Михајлова
5. Мерсел Биљали
6. Милојка Калкашлиева
7. Константин Хаџи Лега
8. Ирена Цуцулоска
9. Саше Димовски
10. Македонско здружение на млади правници
11. Жарко Хаџи Зафиров
12. Татијана Темелкоска
13. Славица Димитриевска



Извршна канцеларија на Институт за човекови права

Извршната канцеларија на Институтот за човекови права во 2019 година беше составена од 9 члена. За нова извршна директорка беше избрана Јелена Кадриќ. Канцеларијата беше составена од проектни координатори, правни истражувачи, проектни соработници, проектен офицер, лице задолжено за односи со јавност и волнтер.

- | | |
|----------------------|--|
| 1. Јелена Кадриќ | Извршна директорка |
| 2. Маја Стојаноска | Проектен координатор и правен истражувач |
| 3. Кристина Дода | Проектен координатор и правен истражувач |
| 4. Весна Стефановска | Проектен соработник |
| 5. Неда Петковска | Проектен соработник |
| 6. Илина Вељановска | Проектен соработник |
| 7. Мартин Сопронов | Проектен офицер |
| 8. Тамара Донеvsка | Односи со јавност |
| 9. Марија Чеkreци | Волонтерка |



Институтот низ бројки

Видливоста и присуството на Институтот за човекови права на социјалните мрежи и во медиумскиот простор се клучни за успешно спроведување на неговите проекти, подигнување на свеста, едуцирање на граѓаните и споделување на различните можности за учество на граѓаните во разновидни активности кои ги организира ИЧП. Социјалните медиуми се неизбежен дел од нашето секојдневие и незаменлива алатка за комуникација со младите луѓе. Создавањето на содржина која на едноставен и интересен начин ги прикажува активностите и публикациите кои се подготвуваат, значително придонесува кон доближување на Институтот со младите.



ГОДИШЕН ИЗВЕШТАЈ
Институт за човекови права

ПРОЕКТ	АКЦИЈА ЗА ПОГОЛЕМА ТРАНСПАРЕНТНОСТ ОТЧЕТНОСТ И ЕФЕКТИВНОСТ НА СУДСКИОТ СОВЕТ НА РСМ	НА МИКРО-ПРЕТПРИЈАТИЈА НА ЖЕНИ ВО ПРЕКУГРАНИЧНАТА ОБЛАСТ	ЗАШТИТА ОД ДИСКРИМИНАЦИЈА ВРЗ ОСНОВА НА СЕКСУАЛНА ОРИЕНТАЦИЈА И РОДОВ ИДЕНТИТЕТ	ЗАЕДНИЧКА ЗАЛОЖБА ЗА ПОДОБРИ ДОСТИГНУВАЊА ВО СУДСТВОТО
БРОЈ НА УЧЕСНИЦИ	70 УЧЕСНИЦИ НА ОБУКИ	185 УЧЕСНИЦИ НА ОБУКИ	135 УЧЕСНИЦИ НА ОБУКИ, ПРОЕКЦИЈА НА ФИЛМ И КАРАВАНИ	110 УЧЕСНИЦИ НА ЕКСПЕРТСКИ ДЕБАТИ И РАБОТИЛНИЦИ

Програма за волонтирање

Програмата за волонтирање на Институтот за човекови права има за цел да ги запознае младите луѓе со неговата работа низ едукација, обуки и истражувања. Волонтерите се здобиваат со нови знаења и со можност одблиску да се запознаат со работата на Институтот за во иднина тие да може да се борат за унапредување и почитување на човековите права. Во 2019 година во ИЧП беа вклучени 2 волонтери на повеќемесечен период.

Едниот од нив, Колин Марфи од САД, низ своето двомесечно волонтирање имаше шанса да се запознае со македонската култура и да направи компарација во однос на почитувањето на човековите права во Република Северна Македонија и САД. Во текот на својот престој тука тој присуствуваше на неколку каравани и јавни настани. Низ разните дискусии и дебати, Колин дојде до идејата за неговиот труд со наслов [“Waging the War Against Gender Inequality”: North Macedonia & Minimum Wage.](#)

Марија Чекреџи стана дел од извршната канцеларија на ИЧП на почетокот на септември. Марија по завршетокот на своите студии на Универзитетот Тилбург во Холандија, го избра Институтот за човекови права како место за нејзиното доусовршување. Од првиот ден Марија стана незаменлив дел од тимот и несебично ги вложува својот труд и знаења кон исполнување на целите, мисијата и визијата на Институтот.

Правен дијалог

[Правен дијалог](#) е електронско стручно списание кое се издава од страна на Институтот за човекови права. Првото издание на Правниот дијалог беше објавено на 20 ноември 2010 година, а во 2019 година беа издадени уште три изданија, меѓу кои е и јубилејното дваесетто издание. Јубилејното и најново издание на Правен дијалог беше посветено на дискриминацијата. Авторите на трудовите објавени во дваесеттото издание ја анализираа дискриминацијата од многу различни аспекти и го истакнаа своето гледиште во однос на неа. Специјалниот дизајн во кој беше изработен последниот број е по повод дваесеттиот број на Правен дијалог кој освен во електронска форма, беше издаден и во печатена форма во ограничен број.



Институции кои ги следиме

Освен институциите кои се опфатени во рамки на проектите, Институтот за човекови права следи и други институции. Накратко ќе се осврнеме на институциите, начинот на нивното работење, нивната транспарентност, нивната отвореност за соработка и комуникација.

Судски совет на Република Северна Македонија

Судскиот совет на Република Северна Македонија е самостоен и независен орган на судството. Неговата надлежност е да ја гарантира независноста и самостојноста на судската власт. На тој начин судската власт ги заштитува, почитува и унапредува човековите права. Притоа, Советот е надлежен да ги избира и разрешува судиите, да ги избира и разрешува претседателите на судовите, да утврдува престанок на судиската функција, да избира и разрешува судии поротници, да ја следи и оценува работата на судиите, да одлучува за дисциплинска одговорност на судиите, да утврдува нестручно и несовесно вршење на судиската функција, да утврдува престанок на судиска функција поради трајна неспособност за работа на судија, да одлучува за одземање на имунитет на судија, да одлучува по барање за одобрување на притвор на судија, да предлага двајца судии на Уставниот суд на Република Северна Македонија од редот на судиите, да го разгледува годишниот извештај на Врховниот суд на Република Северна Македонија за утврдените начелни ставови и начелни правни мислења по прашања од значење на обезбедување на единство во примена на законите, да одлучува за времено отстранување на судија од вршење на судиска функција, да го утврдува бројот на потребните судиски места по судови, да ги разгледува и оценува тримесечните и годишните извештаи за работа на судовите и истите јавно да ги објави на својата веб страница, да постапува по претставки и поплаки на граѓаните и правните лица за работата на судиите, претседателите на судовите и судовите, да се грижи за угледот на судиите и довербата на граѓаните кон судството, да поднесува годишен извештај за работата, да донесе деловник и други општи акти со кои ги уредува работите од својата надлежност, да утврдува ориентационен број на предмети што треба да ги реши судијата месечно и да врши и други работи утврдени со закон.

Судскиот совет е меѓу првите тела кои се следат внимателно од страна на Институтот за човекови права. Досегашно мониторирање на Судскиот совет имаше големо влијание кон зголемувањето на неговата транспарентност и отчетност. Голем број од критиките и препораките кои беа упатени од Институтот кон Судскиот совет беа прифатени и имплементирани во неговата работа.

ИЧП ја следи работата на Судскиот совет во рамките на проектот Акција за поголема транспарентност, отчетност и ефективност на Судскиот совет на РСМ.

Државната комисија за спречување на корупција

Државната комисија за спречување на корупцијата (ДКСК) е независно тело кое треба да овозможи ефикасен систем за превенција и спречување на корупцијата и судирот на интереси. ДКСК применува и иницира примена на законите, поттикнува нормативно и институционално јакнење, создава анти-корупциски политики, програми и мерки, и промовира меѓусекторска и меѓународна соработка. Ова е

еден битен институт преку кој треба да се обезбеди општествен систем без корупција, а со цел целосно уживање на човековите права и еднаков пристап до правда за сите.

Во 2019 година беше избрана нова Комисија, која бележи значителен напредок во досегашното работење во поглед на транспарентноста и отчетноста на Комисијата. Иако ова е позитивна трансформација, сепак оваа работа и начин на делување мора постојано да се мониторира со цел поефективно остварување на надлежностите на Комисијата кои се од јавен интерес.

Институтот за човекови права ја следи Државната комисија за спречување на корупцијата во рамките на проектот Зголемен јавен надзор на работата на Антикорупциска и Антидискриминациска комисија.

Комисија за спречување и заштита од дискриминација

Комисијата за спречување и заштита од дискриминација, или до неодамна само Комисија за заштита од дискриминација, е самостоен и независен орган кое има својство на правно лице и работи во согласност со надлежностите утврдени со Законот за спречување и заштита од дискриминација.

Како што кажува и самото име, Комисијата има мандат да превенира и да спречува дискриминација во земјата, што преставува повреда на едно од основните човекови права за остварување еднаквост и еднаков пристап до националните ресурси. Според новиот Закон за спречување и заштита од дискриминација, надлежностите на Комисијата се многубројни во што спаѓа преземање активности за промоција, заштита и превенција за еднаквоста, човековите права и недискриминацијата; следење на спроведувањето на законот за заштита од дискриминација и давање мислења и препораки; промовирање на принципот на еднаквост, правото на недискриминација и справувањето со сите форми на дискриминација преку зголемување на јавната свест, информирање и едукација; придонес при изготвување и примена на програми и материјали од областа на формалното и неформалното образование; изготвување и објавување посебни и тематски извештаи за одредени прашања од областа на еднаквоста и недискриминацијата; давање општи препораки за одредени прашања од областа на еднаквоста и недискриминацијата и го следи нивното спроведување; залагање за ратификација на билатерални или мултилатерални меѓународни договори од областа на човековите права или за пристапување кон истите и го следи нивното спроведување; придонесување при изготвување на извештаите што државата е должна да ги поднесува до меѓународните и регионалните тела за човекови права и придонесува за спроведување на нивните препораките; промовирање и давање предлози за усогласување на националното законодавство, прописи и практики со меѓународните и регионалните инструменти за човекови права; иницирање измена на прописи заради спроведување и унапредување на заштитата од дискриминација; давање мислења по предлози на закони од значење за спречување и заштита од дискриминација; воспоставување соработка со физички и правни лица, како и со здруженија, фондации и социјални партнери за остварување на принципот на еднаквост и унапредување на спречувањето и заштитата од дискриминација; соработување со соодветни национални тела на други држави, како и со меѓународни и регионални организации на полето на заштита од дискриминација; постапување по претставки, носи мислења, препораки и заклучоци за конкретните случаи на дискриминација; поведување постапка за заштита од дискриминација по службена должност; информирање на заинтересираните луѓе за нивните права и можности за покренување на судска или друга постапка за заштита од дискриминација; следење на извршувањето на мислењата и препораките за конкретните случаи на дискриминација си до исполнување на препораките дадени од Комисијата; поведување и

јавување како замешувач во судски постапки за заштита од дискриминација; дејствување како пријател на судот (*amicus curiae*) во одредени случаи; квартално информирање на јавноста за случаите на дискриминација; споделување своите мислења, наоди и препораки и се обраќа на јавноста преку кој било медиум; носење деловник за работа, годишен план и програма за работа и други акти во врска со нејзиното работење; можност за формирање советодавни тела од експерти за одредени специфични прашања поврзани со унапредување, спречување и заштита од дискриминација; прибирање и објавување статистички и други податоци и формира бази на податоци во врска со дискриминацијата; поднесување на разгледување годишен извештај за својата работа до Собранието на Република Северна Македонија; јавно објавување на сите извештаи, вклучително и финансискиот извештај на интернет.

ИЧП ја следи Комисијата за спречување и заштита од дискриминација во рамките на два проекти Зголемен јавен надзор на работата на Антикорупциска и Антидискриминациска комисија и Заштита од дискриминација врз основа на сексуална ориентација и родов идентитет. Сепак, во август 2019г. престана мандатот на старата Комисија, а новата не беше избрана до крајот на годината, спротивно на самиот Закон во чија надлежност е и ова тело.

Уставен суд

Уставниот суд на Република Македонија е орган на Републиката кој ја штити уставноста и законитоста.

Уставниот суд на Република Македонија, одлучува за согласноста на законите со Уставот, одлучува за согласноста на другите прописи и на колективните договори со Уставот и со законите, ги штити слободите и правата на човекот и граѓанинот што се однесуваат на слободата на уверувањето, совеста, мислата и јавното изразување на мислата, политичкото здружување и дејствување и забраната на дискриминација на граѓаните по основ на пол, раса, верска, национална, социјална и политичка припадност, решава за судирот на надлежностите меѓу носителите на законодавната, извршната и судската власт, решава за судирот на надлежностите меѓу органите на Републиката и единиците на локалната самоуправа, одлучува за одговорноста на претседателот на Републиката, одлучува за уставноста на програмите и статутите на политичките партии и на здруженијата на граѓаните и одлучува и за други прашања утврдени со Уставот.

Институтот ја следи работата на Уставниот суд преку присуство на седниците на Судот, следење на објавите на нивната официјална веб страна и присуството во медиумите, во рамките на проектот За правда – Следење на спроведувањето на Стратегијата за реформи во правосудството 2019 – 2020.

Совет на јавни обвинители

Советот на Јавни обвинители на Република Северна Македонија е самостоен орган кој ја обезбедува и гарантира самостојноста на јавните обвинители во извршување на нивната функција. Тој со својата работа оневозможува какво било влијание во јавното обвинителство спротивно на закон. Советот има својство на правно лице а седиштето на Советот е во Скопје. Советот е составен од 11 члена, од кои по функција член на Советот е јавниот обвинител на Република Северна Македонија.

ИЧП ја следи работата на Советот на јавни обвинители преку присуство на седниците на Советот, следење на објавите на нивната официјална веб страна и присуството во медиумите, во рамките на проектот За правда – Следење на спроведувањето на Стратегијата за реформи во правосудството 2019 – 2020.

Државно правобранителство

Државното правобранителство е орган кој презема мерки и правни средства заради правна заштита на имотните права и интереси на државата. Овој орган ги остварува своите надлежности врз основа на Уставот, законите и меѓународните договори ратификувани од државата. Оттука и важноста за ефикасна и ефективна работа на државното правобранителство со цел унапредување на човековите права и спречување од нивно кршење.

ИЧП преку преку проектот „Заедно во борба против корупција“ врши мониторинг на работата на Државното правобранителство на Република Северна Македонија (ДПРСМ) и тоа, преку следење на судските и управните постапки во кои Државното правобранителство се јавува како странка во постапката, односно како овластен застапник по закон на државните органи.

Проектите кои се спроведуваа во 2019 година

Во 2019 година Институтот за човекови права спроведе 8 проекти. Проектите се од областа на судството, дискриминацијата, корупцијата како и претприемништвото.

Кои проекти се од 2018 и продолжиле во 2019

Проекти кои беа започнати во 2018тата година и продолжија да се спроведуваат во 2019тата се:

- Проект за развој на микро-претпријатија на жени во прекуграничната област
- Заедно во борба против корупција
- Акција за поголема транспарентност, отчетност и ефективност на Судскиот совет на РСМ

Нови проекти од 2019

- Заедничка заложба за подобри достигнувања во судството
- Заштита од дискриминација врз основа на сексуална ориентација и родов идентитет
- Зголемен јавен надзор на работата на Антикорупциска и Антидискриминациска комисија
- За правда – Следење на спроведувањето на Стратегијата за реформи во правосудството 2019 – 2020

Аплицирани проекти кои ќе се спроведуваат од наредната година

- Човекови права за ситев (Human rights for all) - Оперативен грант
- Намалување на родовите стереотипи во образованието (Towards Ending Gender Stereotypes in Education) – Нордиска поддршка

Проект за развој на микро-претпријатија на жени во прекуграничната област

Времетраење на проектот: 01.04.2018 - 30.09.2020

Финансиран од Делегација на Европската Унија во Скопје, ИПА Компонента 2 – Компонента за прекугранична соработка

Проектот го спроведува ИЧП во соработка со Центарот за управување со промени (ЦУП) како носител на проектот, Фондација „Егалите“ од Камењане и Центарот за компаративни и меѓународни студии од Тирана и во фокус се жените претприемачи од западна Македонија и источна Албанија.

Проектот за развој на микропретпријатија за жени во прекугранична област ќе помогне во основање и развој на микро-претпријатија на жени помеѓу регионот Полог и Елбасан. Проектот има за цел да ја зголеми конкурентноста на микро-претпријатијата во сопственост на жени, како и да го поттикне и зајакне женското претприемништво. Истиот има за задача да ги утврди потешкотиите со кои се соочуваат жените во работењето со својот бизнис и да понуди одржливи решенија за развој на микро-претпријатија во сопственост на жените во споменатите региони.

Институтот за човекови права во рамки на Проектот воспостави и води Сервис за правна и економска поддршка. Сервисот е наменет за микропретпријатија во сопственост на жени во прекуграничната област со фокус на регионите Полог и Елбасан. Услугите се достапни за веќе регистрирани претпријатија, но и за сите жени кои сакаат да започнат и да основаат свој бизнис. Советите се однесуваат на различни правни и економски прашања и дилеми поврзани со основањето и работењето, како што се плаќањето даноци и такси, наплата, инспекциски надзор и контрола, договори, царини, соработка итн. Сервисот е фокусиран на организирање на работилници на различни правно-економски теми од интерес на жените претприемачи и нивните компании. Главната цел е информирање за законските права и обврски во деловното работење и обезбедување на континуирана поддршка за корисниците на овој проект преку правни совети кои ќе ја зголемат нивната правна сигурност и ќе го подобрат нивното работење.

Таргет група - Сервисот е достапен за двете групи на жени: жени потенцијални претприемачи, како и жени кои поседуваат или управуваат со постоечки компании, со максимална покриеност од 100 жени, по 50 од двете страни на границата. Овие 100 корисници покриваат 50 микро-претпријатија кои се во сопственост на жени, како и 50 потенцијални претприемачи во двата региони. Сервисот за правна и економска поддршка е воспоставен на редовна основа и обединува вкупно 12 правно-економски работилници и тоа по 6 на двете страни од границата, на различни теми организирани во 6 модули:

- Женски права, родова еднаквост и трговско право
- Даноци и Даночно право
- Инспекции и контроли
- Административни и банкарски операции
- Финансии, финансво право и финансиска поддршка

- Увоз, извоз и царини

Во текот на 2019 година се реализираа следните активности од страна на ИЧП:

Одржани се пет еднодневни работилници, две на македонска и три на албанска страна и една дводневна работилница за жените од двата региони опфатени во проектот. Досега со работилниците се покриени 5 модули односно 30 теми од програмата на главниот правен експерт, за таа цел е изработен соодветен материјал кој служи како прирачник за водење на секоја од работилниците. Во рамки на работилница беа опфатени 185 учеснички од кои 94 Македонки и 91 Албанка, кои врз основа на формуларите за евалуација високо ги оценија советите добиени од предавачите и корисноста од работилниците. Дополнително во делот на правните советувања беа поделени 19 правени совети на двете страни на границата.

Организирана е една дискусија за јавни политика со засегнати страни од целиот западен регион на Република Северна Македонија со цел давање предлози за конкретни активни мерки за помош на претприемачи жени, местото на одржување – хотел Меркур Тетово.

Заедно во борба против корупција

Времетраење на проектот – 01.01.2018-30.04.2021

Финансиран од Делегација на Европската Унија во Скопје

Проектот „Заедно во борба против корупција“ го спроведуваат СКУП, како носител, и Институтот за човекови права (ИЧП) и МЕДИУМ, како партнери, со цел подобрување на капацитетите на граѓанскиот сектор за остварување на улогата на контролори на работата на државните органи, со цел законито и транспарентно извршување на функцијата и спречување на ризиците од корупција и злоупотреба на службената должност.

Во рамките на проектот ИЧП ја мониторира работата на Државното правобранителство на РСМ (ДПРСМ) во судски и управни постапки во кои државното правобранителство се јавува како застапник по закон на државата и на државните органи за кои е овластен да ги застапува. Во 2019 година без изработени Вториот и Третиот мониторинг извештај за работата на ДПРСМ.

[Вториот мониторинг извештај](#) беше изготвен врз основа на следење на повеќе од 60 судски рочишта од кои беа селектирани 30 судски предмети за понатамошен мониторинг и тоа: 1 предмет во кривична постапка; 3 предмети кои се однесуваат на стечајни постапки; 1 стопански предмет; 2 предмети од мала вредност; 6 предмети кои се однесуваат на имотни спорови и 18 работни спорови од кои најголемиот дел се однесуваат на надоместоци од работен однос. Работата на останатите 14 државните правобранителства основани на територијата на РСМ беше следена преку поднесување на барања за слободен пристап до информации од јавен карактер и следење на информациите објавени во електронските и печатени медиуми. [Вториот мониторинг извештај беше презентиран на 27 јуни 2019 година во прес-центарот на ЕУ](#). Прес-конференцијата ја проследија повеќе медиуми, а веста беше објавена на десетина електронски портали, на веб страниците на партнерските организации како и на платформата “istrazifakti”.

Со цел добивање на подетални информации за изготвување на мониторинг извештаите беа организирани состаноци со судии од Управниот и Вишиот управен суд на кои беа дискутирани проблемите околу времетраењето на постапките за денационализација како и каква е соработката на државните правобранителства со другите органи на државната управа. Воедно, беше одржан и состанок со претставници од Државното правобранителство на РСМ.

Во септември 2019 година од страна на СКУП МАКЕДОНИЈА, ИЧП и МЕДИУМ во рамките на проектот беше објавен [повик за доделување на грантови на граѓански организации](#) на национално и на локално ниво кои работат во областите на сузбивање на корупцијата и подигање на свеста и пристапот до информации во однос на прашања кои ги засегаат граѓаните, а се поврзани со корупција. По извршената евалуација врз основа на критериумите наведени по повикот, беа избрани 10 граѓански организации на кои им беа доделени грантови.

Третиот мониторинг извештај е изготвен во декември 2019 година врз основа на следење на судски рочишта пред Основниот граѓански суд Скопје при што акцент беше ставен на предметите од имотен

ГОДИШЕН ИЗВЕШТАЈ
Институт за човекови права

карактер во кои ДПРСМ ги застапува и штити интересите на државата и државните органи кои ги застапува според закон. Презентацијата на Третиот мониторинг извештај е закажана за 23 јануари 2020 година во рамките на Годишната конференција за презентирање на реализираните активности од проектот.

Акција за поголема транспарентност, отчетност и ефективност на Судскиот совет на РСМ

Времетраење на проектот – 01.06.2018-31.03.2020

Финансиран од Британската Амбасада во Скопје

Проектот има за цел да го задоволи интересот на јавноста за поголема отчетност на Судскиот совет преку употреба на докази и зголемена комуникација со јавноста и истовремено да ја зголеми проактивната улога на Судскиот совет во однос на неговата ефективност и транспарентност.

Очекувани резултати од спроведувањето на проектот се:

- утврдување на главните пречки во однос на исполнување на целосна транспарентност, отчетност и ефективност на Судскиот совет, идентификувани преку детална анализа на внатрешните капацитети и структура, како и давање на препораки за подобрување дизајнирани и презентирани со детален Акционен план
- политиките / практиките на Судскиот совет ги одразуваат препораките за подобрување
- развиени комуникациски производи за информирање и комуникација со јавноста во однос на работата на Судскиот совет.

Институтот за човекови права е присутен со свој претставник на секоја отворена седница на Судскиот совет. Наодите од следењето се дел од кварталните мониторинг извештаи. Во 2019 се објавени [вкупно 3 мониторинг извештаи](#).

Во рамките на проектот беа организирани две стручни дебати (една за Апелационо подрачје Гостивар и една за [Апелационо подрачје Битола](#)) и [прес конференции](#) на кои беа промовирани мониторинг извештаите и беше дискутирано за новите законски измени на Законот за Судски совет и Законот за судови.

Институтот за човекови права во соработка со надворешни експерти одржа [работилница за комуникација со јавност](#) на Судскиот совет според нивните потреби.

Во текот на 2019 година изработени се [кратки видеа](#) и [инфографици](#) со цел запознавање на јавноста со работатата на Судскиот совет и за новите законски измени.

Заедничка заложба за подобри достигнувања во судството

Времетраење на проектот 22.12.2018 - 21.06.2021

Финансиран од Сектор за Централно финансирање и склучување на договори при Министерството за финансии

Институтот за човекови права заедно со партнерската организација Центар за правни истражувања и анализи во јануари 2019 г. започна со реализација на проектот „Заедничка заложба за подобри достигнувања во судството“ кој е финансиран од ЕУ преку Секторот за централно финансирање и склучување договори, при Министерството за финансии и е кофинансиран од Британската амбасада Скопје. Проектот е поддржан од професионалните здруженија Здружение на судии и Здружение на судска администрација во улога на соработници. Времетраење на проектот е 30 месеци.

Цел на проектот е зголемување на влијанието на здруженијата на граѓани и професионалните здруженија во судските реформи преку нивно заедничко вклучување во оценувањето на работењето на судството, како и ефективна соработка со сите чинители во судството.

Специфични цели се:

- Зголемување на заедничката заложба и активно учество во насока на подобри резултати во судството.
- Зајакнување на соработката и капацитетот на судските професионалци за поефективно, отчетно и транспарентно судството.
- Подигнување на свеста за достигнувањата на судството со цел да се зголеми довербата во судството.

Во рамките на проектот „Заедничка заложба за подобри достигнувања во судството“, во текот на 2019 успешно беа имплементирани повеќе активности и тоа:

- **Одржување на Конференција** за отпочнување и промоција на проектот кој беше одржан на 2ри април 2019 година (вторник) во Хотел Мериот во Скопје со почеток од 11.00 часот.

На настанот се одржаа две панел дискусии на кои се промовираше проектот и се дискутира потребата од заедничка заложба на здруженијата на граѓани, професионалните здруженија и институциите за подобри достигнувања на реформите во судството.

На конференцијата говорници беа претседателите на здруженијата кои го имплементираат проектот а свое излагање имаше и Министерката за правда Рената Десковска. На настанот присуствуваа повеќе од 70 судии, судски службеници, адвокати, јавни обвинители, претставници на Делегацијата на Европската Унија, претставници на Министерството за правда, членови на Судскиот Совет на РСМ, членови на Државната комисија за спречување на корупција, претставници на дипломатски кор, претставници на здруженија на граѓани и студенти по право.

- **Формирање Советодавна работна група** од членовите на професионалните здруженија и граѓанските организации кои работат во областа на судството, за континуирано следење на

достигнувањата, предлагајќи соодветни препораки и насоки за навремени политики. Советодавна работна група ја сочинуваат десет (10) претставници на граѓанските организации и професионални организации кои работат на полето на правосудството и администрација. Улогата на Советодавната работна група е континуирано следење на достигнувањата главно во врска со измените на законите во согласност со Стратегијата за реформи во правосудство и Акцискиот план, предлагајќи временски препораки и насоки за политиката. Во текот на 2019 одржани беа 2 состаноци на Советодавната работна група на кои се разгледуваа актуелните состојби во судството.

- За структуриран и сеопфатен мониторинг на Советодавната работна група за процена на судските перформанси од аспект на законските измени, се разви **Методологија за следење на промените во законодавството и нивното влијание во судството**. Индикаторите на оваа методологија ги нагласуваат последните и тековните промени во законите и нивното влијание врз судските остварувања, со цел да се развијат препораки како дел од политиките. Методологијата е електронски објавена на македонски и албански јазик и е достапна на сите други чинители кои би сакале да го следат влијанието на законските промени врз судските перформанси.

- Одржување на **Работилници за одговорност, ефективност и транспарентност со мешани групи на судии, членови на судската администрација и адвокати**.

Во текот на 2019 беа одржани две работилници од кои првата беше наменета за учесници од битолското апелациско подрачје која беше одржана на 1ви и 2ри јули во х. Метропол во Охрид. Втората од петте работилници беше наменета за учесници од штитско апелациско подрачје и истата беше одржана на 31ви октомври и 1ви ноември 2019 (четврток и петок) во Хотел Сириус во Струмица.

Работилниците се водени од реномираните правни експерти:

- Наташа Габер Дамјановска - Директорка на Академијата за судии и јавни обвинители;
- Лазар Нанев - Судија и професор на УГД;
- Гордана Лажетик - Професорка на УКИМ;
- Лидија Таневска Јадровска- Шеф на кабинетот на Претседателот на Врховен суд на РСМ.

На втората работилница присуствуваше и свое излагање имаше и член на Судскиот совет на РСМ.

На секоја од работилниците присуствуваа и свој придонес дадоа по 35 учесници од двете апелациски подрачја. Во рамките на проектот, а врз основа на Меморандумот за соработка на ИЧП со Академијата за судии и јавни обвинители, деновите од реализираните работилници се вброија во денови на реализирана задолжителна континуирана обука за учесниците.

- Спроведување на **Истражување помеѓу вработените во судската администрација за практична испорака на услуги**. Истражувањето беше спроведено врз основа на анонимна анкета одговорена од страна на вработените во судската администрација за практична испорака на услуги. Анкетирањето се одвиваше во периодот од јуни до октомври 2019 година преку прашалници пратени по пошта до судските службеници во сите судови на Република Северна Македонија. Вкупниот примерок го сочинуваат 1162 испитаници, што претставува 60.3% стапка на одговори. Истражувањето е електронски објавено на web страната на здруженијата партнери и соработници.

- Спроведување на **Испитување на јавното мислење во однос на перцепцијата на граѓаните во поглед на ефикасноста и ефективноста на судската администрација** кое опфати 1200 граѓани (од различни етнички заедници, региони, рурални и урбани места во Македонија) со цел да се процени перцепцијата на граѓаните за работата на судската администрација. Резултатите од анкетата се обработени и електронски објавени. Познавањето на потребите, прашањата и поплаките на граѓаните во врска со услугите на судската администрација ќе придонесе за успешна реализација на понатамошните активности.

Заштита од дискриминација врз основа на сексуална ориентација и родов идентитет

Времетраење на проектот: март – декември 2019 година

Финансиран од Германска амбасада

Во периодот од март до јули беа спроведени **три обуки** за правни професионалци и луѓе од граѓанскиот сектор. Обуките опфатија содржини кои се однесуваат на меѓународните и домашните механизми за заштита од дискриминација врз основа на сексуална ориентација и родов идентитет, праксата на судот во Стразбур и други отворени прашања поврзани со новиот Закон за заштита и спречување од дискриминација. Вкупниот број учесници на обуките беше околу 70 лица. Предавачи на обуките беа Маргарита Цаца Николовска, Вера Коцо, Игор Спиrowsки и Софија Бојковска (Дуковска).

Од мај до август беа организирани **4 (четири) каравани** во Струмица, Струга, Битола и Скопје. Караваните се одржуваа во форма на штанд поставен во центрите на горенаведените градови (со исклучок на Скопје, каде штандот беше поставен за време на голем фестивал во Младинскиот културен центар). Граѓаните од овие места имаа можност да пристапат до штандот, каде тимот на ИЧП им даваше соодветни информации за активностите на проектот како и начините за заштита од дискриминација. На караваните беа поделени повеќе од 500 примероци промотивен и информативен материјал за проектот и Институтот.

Програмата за застапување која требаше да биде спроведена во текот на целиот период на имплементација на проектот беше заменета со поднесување на иницијатива до Уставен суд. Имено, беше предвидено преку програмата да се застапуваат случаи на дискриминација врз наведените основи пред Комисијата за спречување и заштита од дискриминација и пред надлежните судови. Поради непостоенето на Комисијата и непријавени случаи, програмата беше заменета со спомнатата иницијатива до Уставен суд во која се отвора прашањето за уставноста на Законот за семејство во поглед на вонбрачната заедница и условите за посвојување. Иницијативата беше поднесена од адвокат Игор Спиrowsки во име на Институтот.

Одржан јавен, **отворен настан за промоција** на проектот и програмата за застапување во октомври во Шортбас. Настанот беше со полу-структуриран формат според кој присутните граѓани, пред сè оние потенцијални жртви на дискриминација врз основа на сексуална ориентација и родов идентитет, имаа прилика отворено да се информираа за можностите на проектот и механизмите на заштита од дискриминација.

Во периодот април и октомври беа спроведени **две национални истражувања** за перцепцијата на граѓаните за сексуалната ориентација и родовиот идентитет по телефонски пат. Учество зедеа 1057 испитаници во првата рунда и околу 1000 во втората. На крајот се изведе компаративна анализа од истражувањата која е објавена електронски на страната на ИЧП на [овој линк](#). Истражувањата покажаа

загрижувачки резултати кои рефлектираат ниска толеранција кон секој вид на сексуално однесување што отстапува од традиционалните и патријархалните општествени норми.

Во текот на имплементацијата на проектот беа изработени **три анимирани видеа** чија цел беше водење онлајн кампања за покревање на свеста за дискриминацијата врз основа на СО и РИ. Првото видео се однесуваше на поимите на дискриминација, родов идентитет и сексуална ориентација и секојдневните проблеми со кои луѓето припадници на ЛГБТ заедницата се соочуваат поради непостоенето на еднаков пристап до правдата. Второто видео ја промовираше програмата за застапување во рамките на проектот. Третото видео ги елаборира на лесен и разбирлив начин резултатите од двете компаративни истражувања за општата перцепција за луѓето за СО и РИ. Некои од видеата, пуштени да циркулираат по социјалните мрежи, достигнаа и до 14.000 прегледи.

Подготвени **два документи**, еден извештај за предизвиците и имплементацијата на новиот Закон за заштита од дискриминација во авторство на Маргарита Цаца Николовска и еден документ за јавни политики со препораки за подобрување на состојбата на ЛГБТ заедницата во државата изготвен од проф. д-р Јован Ананиев.

Одржана **јавна дискусија** на 11 декември од меѓународен карактер на кој говорела еден меѓународен (Родриго Перони) и еден домашен гостин (Благица Петрова) од ЛГБТ заедницата за своите искуства, препреки и препораки за подобрување на човековите права. Дискусијата беше проследена со **проектија на филм** од познатиот режисер Педро Алмодовар чие дело се фокусира на состојбите на маргинализираните заедници во општеството. Целта на настанот беше покревање на јавната свест во пресрет на меѓународниот ден на човековите права – 10 декември.

Одржан **јавен настан** за презентација на резултатите од проектот на 13 декември во Скопје. На настанот говорела претставничката на Германска амбасада Катрин Фрухинсфелд, претседателката на Институтот Маргарита Цаца Николовска, адвокат и член на управен одбор Игор Спировски, проф. д-р Јован Ананиев, претставничка на МТСП, Ѓултен Мустафова и претставничка на истражувачкиот тим Марија Димитровска. Настанот беше проследен со солидна медиумска покриеност и интерес од страна на општата јавност.

Зголемен јавен надзор на работата на Антикорупциска и Антидискриминациска комисија

Времетраење на проектот – 01.04.2018-31.03.2020

Финансиран од Британската Амбасада во Скопје

Проектот има за цел да го зајакне јавниот надзор врз работата на Комисијата за спречување и заштита од дискриминација (Антидискриминациска комисија) и Државна комисијата за спречување од корупција (Антикорупциска комисија). Институтот за човекови права избра партнерски организации за следење на Антидискриминациска комисија (Здружение за еманципација, солидарност и еднаквост на жените – ЕСЕ) и за следење на Антикорупциска комисија (Транспарентност Македонија).

Апликацијата „Судски совет под лупа“ доби нов изглед и ново име - „**Институции под лупа**“, каде што покрај „Судски совет под лупа“ додадени се 2 нови категории, „Анти-корупциска под лупа“ и „Анти-дискриминаторска под лупа.“ Под секоја категорија соодветно се достапни бриф информации, новости, квартални извештаи и поврзани документи. Апликацијата е достапна на Google Play и на App store.

Во овој период за двете комисиии беше изготвена **методологија за следење според утврдени индикатори** и изготвени беа основни анализи односно идентификувани беа главните пречки во функционирање на комисиите.

Транспарентност Македонија ја следеше редовно работата на Антикорупциската комисија преку присуство на седници, прибирање на податоци преку слободен пристап на информации од јавен карактер и преку испраќање на прашалници за утврдување на внатрешните капацитети на комисијата.

Во рамките на овој проект беше изработен Извештај за капацитет на администрација на Државната комисија за спречување на корупцијата.

Во овој период беа изработени [два \(2\) мониторинг извештаи за работата на Антикорупциската комисија, изработени беа инфографици, видеа и дополнителен визуелен материјал за работата на комисијата.](#)

Беа одржани две (2) прес конференции на кои беа презентирани [мониторинг извештаите](#) на кои беа присутни и претседателката и други членови на Антикорупциската комисија.

ЕСЕ покрај методологијата за следење изготви [Анализа на законскиот мандат на Комисијата за спречување и заштита од дискриминација и предусловите за транспарентност, отчетност и ефективност.](#)

Но и покрај утврдениот законски рок членовите на новата Антидискриминациска комисија не беа избрани. Со ова беше оневозможено да се имплементира проектот во насока на следење на работата на Комисијата според утврдената методологија.

Во рамките на оваа компонента во овој период се одржа тркалезна маса на која се дискутираше за методологијата со индикатори за следење и за начините како да се зголеми транспарентноста,

ГОДИШЕН ИЗВЕШТАЈ
Институт за човекови права

отчетноста и ефективноста на новата Комисија, за новиот Закон за спречување и заштита од дискриминација и за потребата од итен избор на нови членови на Комисијата и нејзино соодветно екипирање.

За правда – Следење на спроведувањето на Стратегијата за реформи во правосудството 2019 – 2020

Времетраење на проектот - 01.07.2019 - 29.02.2020

Проектот „За правда – Следење на спроведувањето на Стратегијата за реформи во правосудството 2019 – 2020“ започна со имплементација во јули 2019, и истиот е имплементиран од страна на Институт за човекови права (ИЧП) во партнерство со Хелсиншки Комитет за човекови права на Република Македонија (МХК), Македонско здружение на млади правници (МЗМП), Здружение на граѓани – институт за европска политика (ЕПИ) и Центар за правни истражувања и анализи (ЦПИА) и Коалиција „Сите за правично судење“ како организација апликант. Времетраењето на проектот е 8 месеци.

Општа цел на проектот е Зголемено влијание на граѓанските организации врз процесот на спроведување на Стратегијата за реформа на правосудниот сектор (2017 – 2022) и зајакнување на независноста и непристрасноста на судството.

Посебни цели се :

- Да го оцени спроведувањето на Стратегијата во однос на почитувањето на временската рамка утврдена со Акцискиот план, транспарентноста на процесот, како и нивото на вклученост на засегнатите страни и граѓанскиот сектор;
- Да го оцени квалитетот на предложените закони и политики, како и степенот на реализирање на целите поради кои истите се донесени;
- Да влијае на процесот на реформи во правосудството преку изработка и доставување на препораки засновани на докази за предложените закони и политики и унапредување на јавната дебата

Во текот на 2019 во рамките на проектот За правда – Следење на спроведувањето на Стратегијата за реформи во правосудството 2019 – 2020 беа реализирани повеќе активности и тоа:

- Објавени беа два квартални извештаи со оценка на навременоста, инклузивноста и транспарентноста на имплементацијата на Стратегијата за реформа на правосудниот сектор со инфографици;
- Изработена беше една тематска Анализа на квалитетот на реформите кои се однесуваат на избор, избор во повисок суд и разрешување на судиите;
- Изработен беше еден документ за јавни политики за можен ветинг процесот;
- Објавени беа реакции по повод актуелни случувања како закочувањето на процесите на донесување на закони и формирање на релевантни комисии и тела, изборот на членови во Судскиот совет, надоместувањето на жртвите на процесот на лустрација;
- Одржани беа два брифинзи со новинари во однос на спроведувањето на Стратегијата
- Претставници од Блупринт групата учествуваа на состаноци со чинителите во правосудството и во работни групи за изработка на предлог закони.

Подобрување на разбирањето на феноменот на странските терористички борци (СТБ) Предизвици на рехабилитација, ресоцијализација и ефективна реинтеграција на СТБ повратници

Времетраење на проектот – 01.06.2019-31.03.2020

Финансиран од ХЕДАЈА Центар за извонредност

Истражувачкиот проект “Подобрување на разбирањето на странските терористички борци (FTF) Феномен: Предизвици на рехабилитација, ресоцијализација и ефективна реинтеграција на СТБ повратници” во Република Северна Македонија, склучен помеѓу Hedayah – Centre of Excellence /Хедаја центарот за извонредност и здружението на граѓани НЕКСУС – Граѓански концепт како главен апликант на проектот, започна да се спроведува во јуни, 2019 година.

Имајќи ја оваа категорија на санкционирани поединци во казнено-поправните установи, се налага потребата од анализирање на способноста на земјата да преземе и спроведе соодветни активности за рехабилитација, ресоцијализација и реинтеграција (PPP) на осудените лица од оваа категорија, со оптимистична цел да ги дерадикализира и деилузира.

Во текот на периодот на имплементација, заклучно со декември, 2019 година, во фокусот на проектните активности беше спроведувањето на интервјуа, кои овозможуваат добивање релевантни податоци за ситуациите на кои биле изложени повратниците, можностите за ресоцијализација и реинтеграција, специјализирани процени на ризик, како да се толкуваат тие и како се пренесуваат во секојдневната практика, свеста за траума и како да се балансира потребата престапникот што се вратил да се задржи во емотивна и психичка стабилна состојба. За потребите на интервјуата беа изработени специјални водичи за интервјуа, согласно кои се водеа интервјуерите. Се очекува ваквите податоци да придонесат кон разбирањето на феноменот и подобрување на националната стратегија на Република Северна Македонија за борба против тероризмот.